

Ungdomars liv och hälsa i Sörmland

Kapitel 7

Liv&Hälsa
ung

 REGION
SÖRMLAND

Ungdomars liv och hälsa i Sörmland

Kapitel 7 – Sammanfattande analyser om skydds- och riskfaktorer för självskattad hälsa, skoltrivsel, framtidstro och stress

Resultat från Liv & hälsa ung undersökningarna i Sörmland, 2008-2020.

Om rapporten

Region Sörmland arbetar för att erbjuda olika kunskapsunderlag om sörmlänningarnas livsvillkor, levnadsvanor och hälsa. Ett övergripande mål för Region Sörmland är att vara Sveriges friskaste län 2025. Verksamheterna Välfärd och folkhälsa och Hälsovalsstaben har i uppdrag att på olika sätt kartlägga och sprida kunskap om hälsans bestämningfaktorer och folkhälsans utveckling. Barns och ungas hälsa kartläggs bland annat genom enkätundersökningen Liv & hälsa ung. Rapporten - *Ungdomars liv och hälsa i Sörmland* är tänkt att utgöra ett kunskapsunderlag till beslutsfattare och tjänstepersoner verksamma i Region Sörmland, sörmländska kommuner, myndigheter och organisationer.

Rapportserien - Ungdomars liv och hälsa i Sörmland är tänkt att utgöra ett kunskapsunderlag till politiker, andra beslutsfattare och tjänstepersoner, som en hjälp för prioriteringar av insatser som rör barn och ungas hälsa. Rapportserien ger en övergripande nulägesbeskrivning om folkhälsan bland barn och unga i Sörmland och flera av dess bestämningfaktorer så som kön, ålder och socioekonomi. I rapportseriens tidigare kapitel synliggörs också utvecklingen av ungas hälsa över tid (2008-2020), hur hälsan är fördelad mellan tjejer och killar i grundskolans årskurser 7 och 9 samt årskurs 2 på gymnasiet. För att beskriva socioekonomiska skillnader i hälsa används variabeln föräldrarnas sysselsättning. I det här sammanfattande kapitlet redovisas resultat för Liv & hälsa ung 2020.

Tidigare publicerad kapitel hittar du via webbsidan utvecklasormland.se.

Arbetet har projektletts av Sanna Tiikkaja på Välfärd och folkhälsa och medförfattare till rapporten är Susann Ericsson på Hälsovalsstaben. Anna Ekholm på Hälsovalsstaben har ansvarat för det statistiska underlaget. Bakgrundsillustrationer är framtagna av Jelina Khoo, Kommunikationsstaben. Ella Jansson, Välfärd och folkhälsa har ansvarat för layout.

Om du vill citera något från rapporten

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet.

Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:

Källa: Ungdomars liv och hälsa i Sörmland. Kapitel 7 – Sammanfattande analyser om skydds- och riskfaktorer för självskattad hälsa, skoltrivsel, framtidstro och stress. Resultat från Liv & hälsa ung undersökningarna i Sörmland 2020.

Innehåll

Ungdomars liv och hälsa i Sörmland	2
Om rapporten	2
1. Teoretisk bakgrund - hälsans bestämningsfaktorer	4
1.2 Sambandsanalyser	4
2. Självs kattad hälsa	6
2.1 Samband självskattad hälsa bland tjejer och killar	6
2.2 Samband självskattad hälsa bland elever vars båda föräldrar har sysselsättning och bland elever vars minst en förälder saknar sysselsättning	7
3. Trivas i skolan	8
3.1 Samband att trivas i skolan	8
3.2 Samband att trivas i skolan bland elever vars båda föräldrar har sysselsättning och bland elever vars minst en förälder saknar sysselsättning	9
4. Framtidstro	10
4.1 Samband att ha framtidstro bland tjejer och killar	10
4.2 Samband att ha framtidstro elever vars båda föräldrar har sysselsättning och bland elever vars minst en förälder saknar sysselsättning	11
5. Stress	12
5.1 Samband att vara stressad bland tjejer och killar	12
5.2 Samband att vara stressad bland elever vars båda föräldrar har sysselsättning och bland elever vars minst en förälder saknar sysselsättning	13
6. Sammanfattning	14
6.1. Avslutning hälsans bestämningsfaktorer	15
7. Bilaga	16
7.1 Skydds- och riskfaktorer	16
7.2 Tabellbilaga	18
8. Referenser	19

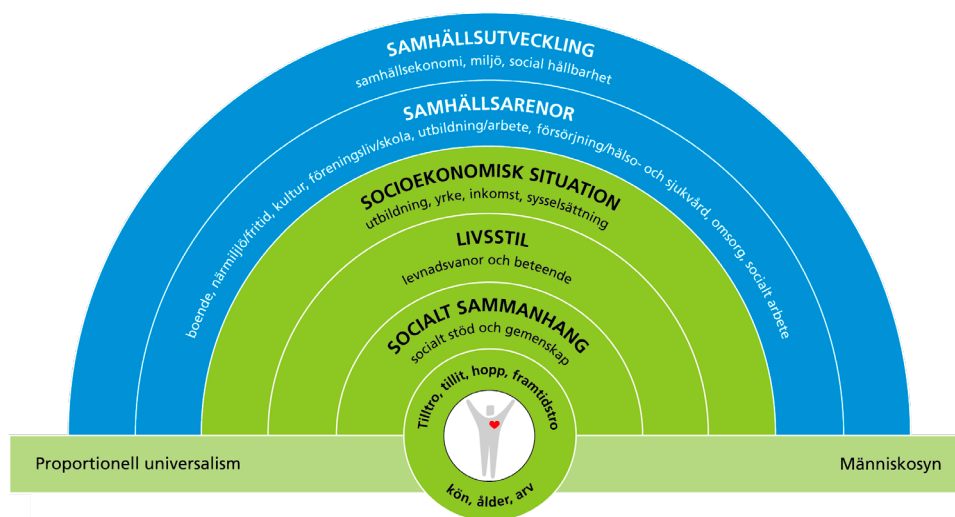
1. Teoretisk bakgrund - hälsans bestämningsfaktorer

För att uppnå en god och jämlik hälsa behöver människor ha jämlika livsvillkor. Dessa villkor kallas ofta för hälsans bestämningsfaktorer och kan beskrivas som i modellen nedan. Modellen visar att hälsan i befolkningen beror på flera olika faktorer som finns i olika lager, och att dessa kan ses som ett samspel mellan individ och samhälle (1). En individs hälsa påverkas av dess kön, ålder och arv, men också av individens tilltro, tillit och framtidstro. Hälsan påverkas också av individens socioekonomiska situation, livsstil och sociala sammanhang. De strukturella samhällsaktörerna i form av samhällsutveckling och samhällsarenor påverkar individens hälsa indirekt genom att möjliggöra en god livssituation och goda levnadsvanor. För att kunna beskriva den epidemiologiska utvecklingen av ungdomars liv och hälsa använder vi hälsans bestämningsfaktorer som en teoretisk utgångspunkt när vi gör undersökningen Liv & hälsa ung. En uppdaterad version av modellen har använts av Region Örebro län (2) (se figur 1).

1.2 Sambandsanalyser

I rapporten redovisas resultat för sambandsanalyser, som gjorts med hjälp av logistiska regressionsanalyser (oddskvoter). Här redovisas styrkan mellan de olika områdena och olika skydds- och riskfaktorer separat samt uppdelat på kön, för resultat som är statistiskt signifikanta ($p > 0,005$). I tabellbilagan redovisas samtliga resultat för skydds- och riskfaktorer. Eftersom faktorerna kan ha olika styrka för tjejer respektive killar redovisas de separat. På liknande sätt görs nästa analys, uppdelat på föräldrarnas sysselsättning.

Sammanlagt har 27 skydds- och riskfaktorer analyserats var för sig, för respektive områden självskattad hälsa, skoltrivsel, framtidstro och stress (se tabell 1). Skydds- och riskfaktorer har ofta samband med varandra, exempelvis är det vanligare att elever som röker också dricker alkohol. På likande sätt är det vanligare att elever som tränar också har bra måltidsordning. Tidigare analyser från Region Örebro län visar att elever som har få skyddsfaktorer och många riskfaktorer är de som har högst odds (risk) för psykisk ohälsa (2).

Figur 1. Hälsans bestämningsfaktorer – ett samspel mellan individ, miljö och samhälle. Bearbetad figur efter förlagor från Dahlgren & Whitehead 1991 samt van Vliet & Kristenson, 2014 Publicerad i rapporten Liv & hälsa ung - Psykiskt välbefinnande Analyserapport med fokus på skydds- och riskfaktorer.

Tabell 1. Skydds- och riskfaktorer som analyseras i denna rapport

Skyddsfaktorer	Riskfaktorer
Frukost dagligen	Tobak dagligen
Lunch dagligen	Alkohol 1 (senaste året/någon gång)
Middag dagligen	*Alkohol 2 (en gång i månaden eller oftare)
Frukt och grönt dagligen	*Narkotikaanvändning (en eller flera gånger)
Vardagsmotion 30 minuter	Läsk dagligen
Kompis att prata med	Godis dagligen
Nöjd med fritid	Övervikt och fetma
Föreningsmedlem	Funktionsnedsättning
*Lita på andra	Skolkar (någon gång per termin)
Kan prata med vårdnadshavare	Snattat (två eller flera gånger)
Borsta tänderna (minst 2 ggr/dag)	Slagen av vuxen i familjen
Bra tandhälsa	Sjukdom 2, alla
	Sjukdom 1(epilepsi, diabetes, tarmsjukdom)
	Betyg F (i minst ett ämne)
	Slagit någon anna (två eller fler gånger)

* Dessa variabler finns för elever i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet.

2. Självs kattad hälsa

Resultaten på frågan *-Hur mår du rent allmänt?* ger en bild av hur unga skattar sin egen hälsa.

Självs kattad hälsa mäter både fysisk och psykisk hälsa (3). En studie bland ungdomar visar på att frågan om självs kattad hälsa är ett mått som ger en holistisk självbild (helhetssyn) på hälsan som inkluderar, sociala, psykiska och fysiska aspekter (4).

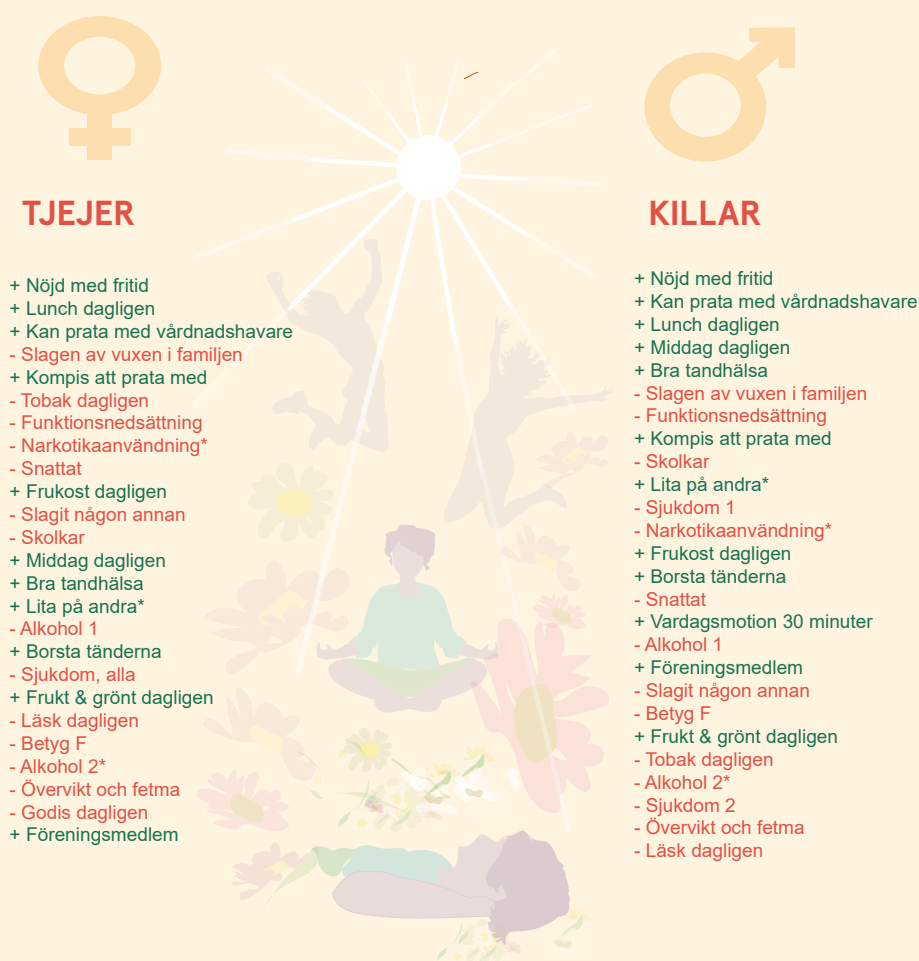
Självs kattad hälsa stämmer överens med objektiva och medicinskt definierade mått på hälsa och det finns forskning som visar på ett starkt samband mellan upplevd ohälsa och förtid död (5). Tidigare undersökningar visar också på att förhållandena under uppväxtåren spelar en viktig roll för den fysiska och psykiska hälsan under hela livet (6,7).

2.1 Samband självs kattad hälsa bland tjejer och killar

Resultaten från sambandsanalyserna visar att tre skyddsfaktorer har det starkaste statistiska sambandet med god självs kattad hälsa bland både tjejer som killar. Dessa skyddsfaktorer är att vara nöjd med sin fritid, att äta lunch dagligen och att kunna prata med någon av sina vårdnadshavare om saker som bekymrar. Att ha god självs kattad hälsa är ungefär fem gånger så vanligt bland tjejer (OR = 4,74) och killar (OR= 5,97) som är nöjda med sin fritid, jämfört med de som inte är nöjda med sin fritid.

Den riskfaktor som har starkast samband med självs kattad hälsa är att bli slagen av en vuxen i sin familj. Ungdomar som har blivit slagna av en vuxen i sin familj har betydligt lägre odds att ha god självs kattad hälsa än de som inte har blivit slagna.

GOD SJÄLVSKATTAD HÄLSA

Figur 2. Schematisk figur där de studerade skydds- och riskfaktorerna är rangordnade efter hur starkt sambandet är med god självs kattad hälsa bland tjejer och killar, LHU 2020, Sörmland. Ju högre upp desto starkare samband. Ett (+) innebär positivt samband och ett (-) innebär negativt samband.

2.2 Samband självskattad hälsa bland elever vars båda föräldrar har sysselsättning och bland elever vars minst en förälder saknar sysselsättning

Resultaten från sambandsanalyserna visar att tre skyddsfaktorer har det starkaste statistiska sambandet med god självskattad hälsa oavsett föräldrarnas sysselsättning. Dessa är att vara nöjd med sin fritid, att äta lunch dagligen och att kunna prata med en vårdnadshavare om saker som bekymrat. Att ha god självskattad hälsa är ungefär sex gånger så vanligt bland elever som är nöjda med sin fritid jämfört med elever som inte är nöjda med sin fritid, oavsett om föräldrarna har sysselsättning eller inte.

Risikfaktorerna har olika styrka, efter föräldrarnas sysselsättning. De mest betydelsefulla riskfaktorerna för att (inte) ha god självskattad hälsa bland elever vars båda föräldrar har sysselsättning är att bli slagen av en vuxen i sin familj, att skolka och att ha en funktionsnedsättning. Bland elever vars minst en förälder saknar sysselsättning är det att ha slagit någon annan person, att ha en funktionsnedsättning och att ha en sjukdom som har störst samband med självskattad hälsa.

Figur 3. Schematisk figur där de studerade skydds- och riskfaktorerna är rangordnade efter hur starkt sambandet är med god självskattad hälsa indelat efter föräldrars sysselsättning, LHU 2020, Sörmland. Ju högre upp desto starkare samband. Ett (+) innebär positivt samband och ett (-) innebär negativt samband.

3. Trivas i skolan

Skolan är en stor del av barn och ungas vardag och skolmiljön är viktig för elevernas lärande, utveckling och framtida beslut om utbildning (8). Skolan är elevernas arbetsplats och utgör en stor del av barn och ungas vardag. Det är också en plats som påverkar ungas kognitiva, sociala och känslomässiga utveckling (9,10). Skolan som arena är en av de viktigaste skyddsfaktorerna i livet. En negativ skolupplevelse utgör en riskfaktor för ohälsosamma levnadsvanor och för psykisk och fysisk hälsa. Medan en positiv skolupplevelse främjar goda levnadsvanor och är en resurs för barn och ungas prestation, hälsa och välbefinnande (9,10).

3.1 Samband att trivas i skolan bland tjejer och killar

Sambandsanalyserna visar att de tre viktigaste skyddsfaktorerna för att trivas i skolan för tjejer är att äta lunch dagligen, att vara nöjd med sin fritid och att ha en kompis att prata om allt med. Det är mer än tre gånger så vanligt (OR= 3,67) att trivas i skolan bland tjejer som äter lunch dagligen, jämfört med tjejer som inte äter lunch dagligen. Bland killar är de viktigaste skyddsfaktorerna att vara nöjd med sin fritid, att äta middag dagligen och att äta lunch dagligen. Killar som är nöjd med sin fritid har över fem gånger så hög oddskvot för att trivas i skolan (OR= 5,31), jämfört med killar som inte är nöjda med sin fritid.

De riskfaktorer som har störst påverkan på skoltrivsel bland tjejer är att skolka, att använda tobak dagligen och att använda narkotika. Bland killarna har riskfaktorerna att ha en sjukdom, att skolka och att ha en funktionsnedsättning störst (negativ) påverkan på skoltrivsel.

Figur 4. Schematisk figur där de studerade skydds- och riskfaktorerna är rangordnade efter hur starkt sambandet är med skoltrivsel bland tjejer och killar, LHU 2020, Sörmland. Ju högre upp desto starkare samband. Ett (+) innebär positivt samband och ett (-) innebär negativt samband.

3.2 Samband att trivas i skolan bland elever vars båda föräldrar har sysselsättning och bland elever vars minst en förälder saknar sysselsättning

Sambandsanalyserna visar att de skyddsfaktorer som har störst påverkan för trivsel i skolan är ganska lika, vid indelning efter föräldrarnas sysselsättning.

Skyddsfaktorer för skoltrivsel bland elever vars båda föräldrar har sysselsättning är att vara nöjd med sin fritid, att äta middag dagligen och att äta lunch dagligen. Bland elever vars minst en förälder saknar sysselsättning är de tre främsta skyddsfaktorerna att vara nöjd med sin fritid, att äta lunch dagligen och att kunna prata med en vårdnadshavare.

Oddsquoten för att trivas i skolan är mer än fyrdubblad bland elever som är nöjda med sin fritid, jämfört med elever som inte är nöjda med sin fritid.

Risikfaktorer som har störst påverkan på skoltrivsel varierar utifrån socioekonomisk grupp. Bland elever vars båda föräldrar har sysselsättning är skolk, narkotikaanvändning och att ha funktionsnedsättning det som har störst negativ påverkan på skoltrivsel. Bland elever vars minst en förälder saknar sysselsättning är de mest betydande riskfaktorerna för (negativ) skoltrivsel att ha en funktionsnedsättning, att ha en sjukdom samt skolk.

Figur 5. Schematisk figur där de studerade skydds- och riskfaktorerna är rangordnade efter hur starkt sambandet är med skoltrivsel indelat efter föräldrars sysselsättning, LHU 2020, Sörmland. Ju högre upp desto starkare samband. Ett (+) innebär positivt samband och ett (-) innebär negativt samband.

4. Framtidstro

Alla ungdomar ska kunna känna att de har positiv framtidstro. Det är viktigt att unga upplever att de har makt och kontroll över sina liv samt att de har inflytande i samhället. Forskning visar att ungdomar själva anser att deras egna val och ambitioner har större betydelse för framtiden än faktorer som föräldrars ekonomi eller utbildningsnivå (11). Ungdomars framtidstro påverkas också av det samhälle de lever i. De senaste resultaten från Ungdomsbarometern visar att det är fler unga i åldern 15-24 år som oroar sig för framtiden samtidigt som färre ser möjligheter att påverka den (12). Skolan arbetar också med ungas framtid, ett mål i läroplanen är att ”varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden” (8).

4.1 Samband att ha framtidstro bland tjejer och killar

Resultaten visar att vara nöjd med sin fritid är den skyddsfaktor som har starkast samband för både för tjejer (OR= 4,49) och killar (OR=4,74), när det gäller att ha positiv framtidstro. Att kunna prata med sin vårdnadshavare om saker som bekymrar och att ha en kompis som man kan prata om allt med har också starkt samband med framtidstro bland tjejer. Bland killar är det att äta lunch dagligen och att äta middag dagligen.

Risikfaktorer som har störst negativ påverkan på framtidstron bland tjejer är att snatta, att använda tobak dagligen och att bli slagen av en vuxen i sin familj. Bland killarna har riskfaktorerna att ha en sjukdom, att skolka och att bli slagen av en vuxen i sin familj stor (negativ) påverkan på framtidstro.

Figur 6. Schematisk figur där de studerade skydds- och riskfaktorerna är rangordnade efter hur starkt sambandet är med god framtidstro bland tjejer och killar, LHU 2020, Sörmland. Ju högre upp desto starkare samband. Ett (+) innebär positivt samband och ett (-) innebär negativt samband.

4.2 Samband att ha framtidstro elever vars båda föräldrar har sysselsättning och bland elever vars minst en förälder saknar sysselsättning

Resultaten från sambandsanalyserna visar att vara nöjd med sin fritid är den starkaste skyddsfaktorn både för elever vars båda föräldrar har sysselsättning (OR= 4,73) och elever vars minst en förälder saknar sysselsättning (OR=3,92), när det gäller att ha framtidstro. Att kunna prata med sin vårdnadshavare om saker som bekymrar och att ha en kompis som man kan prata om allt med har stor betydelse för att känna framtidstro, bland elever vars båda föräldrar har sysselsättning . Motsvarande skyddsfaktorer bland elever vars minst en förälder saknar

sysselsättning är att äta lunch dagligen och att kunna prata med sin vårdnadshavare om saker som bekymrar.

Riskfaktorer som har störst påverkan på framtidstron bland elever vars båda föräldrar har sysselsättning är att skolka, att bli slagen av en vuxen och att använda narkotika. Bland elever vars minst en förälder saknar sysselsättning är de starkaste riskfaktorerna att ha en sjukdom, att skolka och att snatta.

Figur 7. Schematisk figur där de studerade skydds- och riskfaktorerna är rangordnade efter hur starkt sambandet är med god framtidstro indelat efter föräldrars sysselsättning, LHU 2020, Sörmland. Ju högre upp desto starkare samband. Ett (+) innebär positivt samband och ett (-) innebär negativt samband.

5. Stress

Att känna stress är en del av livet och har tidigare varit nödvändigt för människans överlevnad. Stress som är tillfällig eller är kortvarig behöver inte påverka hälsan negativt. Medan långvarig stress (utan återhämtning) kan leda till negativa konsekvenser på hälsan och välbefinnandet (13). I det kortare perspektivet kan elever som känner stress klara skolan sämre, bland annat kan det påverka deras möjligheter till högre utbildning negativt. På längre sikt kan det leda till negativa konsekvenser i ett samhälle där utbildning är en viktig väg för att klara konkurrensen om framtida jobb (14).

5.1 Samband att vara stressad bland tjejer och killar

Den enskilt starkaste skyddsfaktorn mot stress är att vara nöjd med sin fritid, både bland tjejer (OR=3,14) och bland killar (OR=4,63).

Ytterligare faktorer som ger starkt skydd mot stress för tjejer är att äta middag dagligen och att äta lunch dagligen. Bland killar är det att kunna lita på andra personer och att kunna prata med en vårdnadshavare faktorer som har starkt samband med stress.

Största riskfaktorerna för stress bland tjejer är att ha en funktionsnedsättning, att skolka och att bli slagen av en vuxen. För killar är alkoholanvändning, att ha en sjukdom och att ha en funktionsnedsättning faktorer som har starkt samband med stress.

Figur 8. Schematisk figur där de studerade skydds- och riskfaktorerna är rangordnade efter hur starkt sambandet är med stress bland tjejer och killar, LHU 2020, Sörmland. Ju högre upp desto starkare samband. Ett (+) innebär positivt samband och ett (-) innebär negativt samband.

5.2 Samband med att vara stressad bland elever vars båda föräldrar har sysselsättning och bland elever vars minst en förälder saknar sysselsättning

Sambandsanalyserna visar att den starkaste skyddsfaktorn för stress är att vara nöjd med sin fritid, både för elever vars båda föräldrar har sysselsättning (OR= 2,60) och elever vars minst en förälder saknar sysselsättning (OR=3, 29). Andra skyddsfaktorer mot stress, för elever vars båda föräldrar har sysselsättning, är att äta lunch dagligen och att kunna prata med sin vårdnadshavare om saker som bekymrar. Motsvarande skyddsfaktorer bland elever vars minst en förälder saknar sysselsättning är att äta middag dagligen och att äta lunch dagligen.

Riskfaktorer som har störst påverkan på stress bland elever vars båda föräldrar har sysselsättning är att ha en funktionsnedsättning, att använda tobak dagligen och att snatta. Bland elever vars minst en förälder saknar sysselsättning är de starkaste riskfaktorerna för stress att ha en sjukdom, att skolka och att ha blivit slagen av en vuxen.

Figur 9. Schematisk figur där de studerade skydds- och riskfaktorerna är rangordnade efter hur starkt sambandet är med stress indelat efter föräldrars sysselsättning, LHU 2020, Sörmland. Ju högre upp desto starkare samband. Ett (+) innebär positivt samband och ett (-) innebär negativt samband.

6. Sammanfattning

De skyddsfaktorer som har stark påverkan på självskattad hälsa, skoltrivsel, framtidstro och stress är lika för tjejer och killar oavsett socioekonomiska förutsättningar. Däremot är sambanden olika för riskfaktorerna mellan tjejer och killar, vid indelning efter socioekonomi.

- Att vara nöjd med sin fritid, att ha bra matvanor och att kunna prata med en vårdnadshavare eller kompis är de skyddsfaktorer som har stor påverkan på självskattad hälsa, skoltrivsel, framtidstro och stress. Dessa samband ses både för tjejer och killar, samt efter uppdelning på föräldrarnas sysselsättning.
- De två starkaste riskfaktorerna för självskattad hälsa bland tjejer och killar är att bli slagen av en vuxen i sin familj eller att ha en funktionsnedsättning. Dessa riskfaktorer är också starka efter uppdelning på föräldrarnas sysselsättning.
- En stark riskfaktor för att inte trivas i skolan är skolk. Detta samband ses vid indelning efter kön och efter uppdelning på föräldrarnas sysselsättning. Andra betydande riskfaktorer bland tjejer är att använda tobak dagligen och narkotikaanvändning. Bland killar är att ha en sjukdom eller en funktionsnedsättning de riskfaktorer som har ett starkt samband med skoltrivsel. Dessa riskfaktorer är också de som har starka samband med skoltrivsel efter uppdelning på föräldrarnas sysselsättning.
- Att ha blivit slagen av en vuxen i sin familj har starkt samband med framtidstro bland tjejer och killar vars båda föräldrar har sysselsättning. Andra faktorer som har negativt samband med framtidstro bland tjejer är att ha snattat och daglig tobaksanvändning. Bland killar är det sjukdomar och skolk som påverkar framtidstron starkt. Dessa riskfaktorer har också negativ påverkan för framtidstro efter uppdelning på föräldrarnas sysselsättning.
- Att ha en funktionsnedsättning har starkt samband bland tjejer, killar och bland de vars båda föräldrar har sysselsättning. Att skolka och att bli slagen av en vuxen påverkar också stress bland tjejer och bland elever vars minst en förälder saknar sysselsättning. Alkoholkonsumtion och att ha en sjukdom är riskfaktorer som har starkt samband med stress bland killar. Bland elever vars båda föräldrar har sysselsättning är daglig tobaksanvändning och snatteri ett starkt samband med stress.

6.1. Avslutning hälsans bestämningsfaktorer

Resultaten i denna rapport visar att skydds- och riskfaktorerna för självskattad hälsa, skoltrivsel, framtidstro samt stress finns på olika nivåer, enligt modellen för hälsans bestämningsfaktorer (2).

Skyddsfaktorn att vara nöjd med sin fritid påverkas sannolikt av hur våra samhällsarenor för kultur och föreningsliv fungera. Att ha bra matvanor (att äta lunch dagligen och middag dagligen) påverkas troligen av kosten som serveras i skolan och i hemmet. Att kunna prata med en vårdnadshavare om saker som bekymrar eller att ha en nära kompis speglar de sociala sammanhangen som eleverna har när det gäller hem, skola och fritid.

Att bli slagen av en vuxen i sin familj, är en riskfaktor som speglar ett negativt socialt sammanhang i hemmet. Därför är det viktigt samhället ger barn och unga som är utsatta för våld det skydd och stöd som de behöver (15). Att bli slagen av en vuxen är en riskfaktor för att inte ha god självskattad hälsa, att uppleva stress och att ha låg framtidstro.

Att ha en funktionsnedsättning är ofta negativt förknippad med låg självskattad hälsa, att inte trivas i skolan eller med upplevelsen av stress. Tidigare forskning visar på att unga som har en funktionsnedsättning ofta möter på en rad svårigheter i livet, exempelvis när det gäller skolan, fritiden och sociala nätverk (16). Dessa resultat tyder på att förbyggande insatser för elever som har funktionsnedsättningar behövs i flera olika delar av vårt samhälle.

Andra riskfaktorer som är av betydande handlar om alkohol, narkotika och tobaksanvändning (ANT). Även här behövs preventiva insatser i hemmet, i skolan och i flera andra samhällsarenor. I Sörmland pågår gediget preventivt arbete med stöd av en länsgemensam strategi (17).

7. Bilaga

7.1 Skydds- och riskfaktorer

Skyddsfaktorer	
Hur ofta äter du frukost?	3 dagar i veckan eller mer sällan (ref) 4 dagar i veckan eller oftare
Hur ofta äter du lunch?	3 dagar i veckan eller mer sällan (ref) 4 dagar i veckan eller oftare
Hur ofta äter du middag?	3 dagar i veckan eller mer sällan (ref) 4 dagar i veckan eller oftare
Hur ofta brukar du äta frukt eller grönsaker?	Några gånger i veckan eller mer sällan (ref) Så gott som dagligen eller oftare
Hur mycket rör du dig i snitt per dag?	Mindre än 30 minuter (ref) 30 minuter eller mer
Har du någon kompis du kan prata ”om allt” med?	Nej (ref) Ja
Hur nöjd är du med din fritid?	Mycket missnöjd/ganska missnöjd/varken nöjd eller missnöjd (ref) Mycket nöjd eller ganska nöjd
Har du möjlighet att delta i de fritidsaktiviteter du vill?	Nej (ref) Ja
Är du med i någon förening eller organisation?	Nej (ref) Ja
Tycker du att man i allmänhet kan lita på de flesta människor?	Nej (ref) Ja
Kan du prata om saker som bekymrar dig med mamma, pappa eller annan vårdnadshavare?	Det har jag varken lätt eller svårt för/ nej det har jag svårt för/har ingen/vi träffas aldrig (ref) Ja, det har jag lätt för
Hur ofta borstar du tänderna med tandkräm – en vanlig dag?	En gång eller mer sällan (ref) 2 gånger eller oftare
Hur tycker du att din tandhälsa är?	Mycket dålig/dålig/varken bra eller dålig (ref) Mycket bra eller bra

Risikfaktorer	
Röker och/eller snusar du dagligen?	Nej (ref) Ja
Har du under de senaste 12 månaderna/någon gång druckit alkohol?	Nej (ref) Ja
Har du under de senaste 12 månaderna druckit alkohol?	Nej/ja, en gång/ja, någon eller några gånger per halvår (ref) Ja, 1-3 gånger per månad/ja, 1-2 gånger per vecka/ja, mer än två gånger per vecka
Har du någon gång använt narkotika?	Nej (ref) Ja
Hur ofta brukar du dricka läsk eller annan dryck som innehåller socker?	Några gånger i veckan eller mer sällan (ref) Så gott som dagligen eller oftare
Hur ofta brukar du äta godis (inte tuggummi)?	
Har övervikt eller fetma (obesitas)	Nej (ref) Ja
Har du någon av följande funktionsnedsättningar? Hörselnedsättning Synnedsättning där glasögon eller linser inte hjälper Rörelsehinder Läs och/eller skrivsvårigheter, dyslexi, dyskal-kyli ADHD, ADD, Tourettes eller liknande Aspberger, Autism eller liknande Annan funktionsnedsättning	Nej (ref) Ja
Brukar du skolka?	Nej (ref) Ja
Har du någon gång snattat?	Nej (ref) Ja
Har du fått örfil/blivit slagen av någon vuxen i din familj?	Nej (ref) Ja
Har du någon av följande sjukdomar? Astma Allergi Diabetes Epilepsi Migrän Inflammatorisk tarmsjukdom Hudsjukdom	Nej (ref) Ja
Har du betyget F eller saknar du betyg i något ämne?	Nej (ref) Ja
Har du någon gång med avsikt slagit någon annan person?	Nej/ja, en gång (ref) Ja, två gånger eller mer

7.2 Tabellbilaga

Variabel	Tjejer			Killar		
	OR	1/OR	p-värde	OR	1/OR	p-värde
Självskattad hälsa, oddskvoter samt inverterade oddskvoter för att må bra, justerat för årskurs						
Tobak dagligen	0,37	2,72	0,000	0,68	1,47	0,003
Alkohol (senaste året/någon gång)	0,49	2,03	0,000	0,56	1,80	0,000
*Alkohol (en gång i månaden eller oftare)	0,71	1,40	0,006	0,68	1,47	0,003
* Narkotikaanvändning (en eller flera gånger)	0,42	2,39	0,000	0,50	2,00	0,000
Läsk dagligen	0,70	1,43	0,000	0,81	1,23	0,000
Godis dagligen	0,78	1,28	0,033	1,06	0,95	0,682
Övervikt och fetma	0,75	1,34	0,004	0,73	1,38	0,002
Funktionsnedsättning	0,41	2,45	0,000	0,40	2,49	0,000
Skolkar (någon gång per termin)	0,46	2,19	0,000	0,43	2,35	0,000
Snattat (två eller flera gånger)	0,44	2,29	0,000	0,52	1,91	0,000
Slagen av vuxen i familjen	0,31	3,28	0,000	0,39	2,59	0,000
Sjukdom, alla	0,62	1,62	0,000	0,71	1,40	0,000
Sjukdom (epilepsi, diabetes, tarmsjukdom)	0,68	1,47	0,062	0,48	2,08	0,001
Betyg F (i minst ett ämne)	0,70	1,42	0,000	0,64	1,57	0,000
Slagit någon annan (två eller fler gånger)	0,45	2,21	0,000	0,62	1,62	0,000
Frukost dagligen	2,29	0,44	0,000	2,00	0,50	0,000
Lunch dagligen	3,92	0,26	0,000	2,89	0,35	0,000
Middag dagligen	2,13	0,47	0,000	2,82	0,36	0,000
Frukt & grönt dagligen	1,51	0,66	0,000	1,57	0,64	0,000
Vardagsmotion 30 minuter	1,13	0,88	0,185	1,86	0,54	0,000
Kompis att prata med	2,76	0,36	0,000	2,37	0,42	0,000
Nöjd med fritid	4,74	0,21	0,000	5,97	0,17	0,000
Föreningsmedlem	1,18	0,85	0,027	1,74	0,57	0,000
* Lita på andra	2,04	0,49	0,000	2,13	0,47	0,000
Kan prata med vårdnadshavare	3,79	0,26	0,000	3,26	0,31	0,000
Borsta tänderna (minst 2 ggr/dag)	1,89	0,53	0,000	1,98	0,50	0,000
Bra tandhälsa	2,07	0,48	0,000	2,82	0,35	0,000

*Dessa variabler finns för elever i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet.

Variabel	Båda föräldrar sysselsatta			Minst en förälder saknar sysselsättning		
	OR	1/OR	p-värde	OR	1/OR	p-värde
Självskattad hälsa, oddskvoter samt inverterade oddskvoter för att må bra, justerat för årskurs						
Tobak dagligen	0,70	1,44	0,002	0,63	1,59	0,058
Alkohol (senaste året/någon gång)	0,55	1,82	0,000	0,49	2,03	0,000
*Alkohol (en gång i månaden eller oftare)	0,77	1,30	0,009	0,59	1,70	0,003
* Narkotikaanvändning (en eller flera gånger)	0,54	1,84	0,000	0,68	1,46	0,135
Läsk dagligen	0,91	1,10	0,224	0,78	1,29	0,134
Godis dagligen	0,94	1,07	0,522	1,11	0,90	0,610
Övervikt och fetma	0,84	1,19	0,040	0,76	1,31	0,134
Funktionsnedsättning	0,43	2,35	0,000	0,45	2,22	0,000
Skolkar (någon gång per termin)	0,42	2,36	0,000	0,56	1,80	0,000
Snattat (två eller flera gånger)	0,65	1,54	0,000	0,48	2,10	0,000
Slagen av vuxen i familjen	0,38	2,60	0,000	0,53	1,88	0,001
Sjukdom, alla	0,65	1,55	0,000	0,50	1,98	0,000
Sjukdom (epilepsi, diabetes, tarmsjukdom)	0,57	1,75	0,002	0,47	2,13	0,022
Betyg F (i minst ett ämne)	0,67	1,49	0,000	0,94	1,07	0,671
Slagit någon annan (två eller fler gånger)	0,75	1,33	0,000	0,44	2,26	0,000
Frukost dagligen	2,20	0,45	0,000	2,08	0,48	0,000
Lunch dagligen	3,68	0,27	0,000	2,55	0,39	0,000
Middag dagligen	3,37	0,30	0,000	1,91	0,52	0,010
Frukt & grönt dagligen	1,35	0,74	0,000	1,55	0,64	0,004
Vardagsmotion 30 minuter	1,62	0,62	0,000	1,28	0,78	0,158
Kompis att prata med	2,36	0,42	0,000	2,05	0,49	0,000
Nöjd med fritid	5,96	0,17	0,000	5,92	0,17	0,000
Föreningsmedlem	1,44	0,70	0,000	1,37	0,73	0,046
* Lita på andra	2,14	0,47	0,000	2,29	0,44	0,000
Kan prata med vårdnadshavare	3,46	0,29	0,000	3,72	0,27	0,000
Borsta tänderna (minst 2 ggr/dag)	1,72	0,58	0,000	1,47	0,68	0,033
Bra tandhälsa	2,01	0,50	0,000	2,08	0,48	0,000

*Dessa variabler finns för elever i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet.

Variabel	Tjejer			Killar		
	OR	1/OR	p-värde	OR	1/OR	p-värde
Trivs i skolan, oddskvoter samt inverterade oddskvoter för att trivas i skolan, justerat för årskurs						
Tobak dagligen	0,48	2,09	0,000	0,71	1,42	0,008
Alkohol (senaste året/någon gång)	0,59	1,68	0,000	0,69	1,46	0,000
*Alkohol (en gång i månaden eller oftare)	0,91	1,10	0,449	0,66	1,51	0,001
* Narkotikaanvändning (en eller flera gånger)	0,49	2,04	0,000	0,46	2,18	0,000
Läsk dagligen	0,71	1,40	0,001	0,71	1,40	0,001
Godis dagligen	0,75	1,34	0,017	0,93	1,08	0,543
Övervikt och fetma	0,70	1,43	0,001	0,77	1,30	0,008
Funktionsnedsättning	0,57	1,75	0,000	0,42	2,36	0,000
Skolkar (någon gång per termin)	0,47	2,14	0,000	0,41	2,45	0,000
Snattat (två eller flera gånger)	0,56	1,78	0,000	0,57	1,75	0,000
Slagen av vuxen i familjen	0,52	1,91	0,000	0,53	1,89	0,000
Sjukdom, alla	0,79	1,27	0,002	0,74	1,36	0,000
Sjukdom (epilepsi, diabetes, tarmsjukdom)	0,77	1,30	0,221	0,32	3,12	0,000
Betyg F (i minst ett ämne)	0,56	1,77	0,000	0,58	1,71	0,000
Slagit någon annan (två eller fler gånger)	0,50	2,00	0,000	0,64	1,55	0,000
Frukost dagligen	2,46	0,41	0,000	1,817	0,55	0,000
Lunch dagligen	3,67	0,27	0,000	3,40	0,29	0,000
Middag dagligen	2,45	0,41	0,000	5,01	0,20	0,000
Frukt & grönt dagligen	1,40	0,72	0,000	1,84	0,54	0,000
Vardagsmotion 30 minuter	1,22	0,82	0,042	1,60	0,62	0,000
Kompis att prata med	2,64	0,38	0,000	2,81	0,36	0,000
Nöjd med fritid	3,34	0,30	0,000	5,31	0,19	0,000
Föreningsmedlem	1,49	0,67	0,000	1,37	0,73	0,000
* Lita på andra	2,32	0,43	0,000	2,42	0,41	0,000
Kan prata med vårdnadshavare	2,63	0,38	0,000	2,91	0,34	0,000
Borsta tänderna (minst 2 ggr/dag)	1,99	0,50	0,000	2,13	0,47	0,000
Bra tandhälsa	1,86	0,54	0,000	2,65	0,38	0,000

*Dessa variabler finns för elever i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet.

Variabel	Båda föräldrar sysselsatta			Minst en förälder saknar sysselsättning		
	OR	1/OR	p-värde	OR	1/OR	p-värde
Trivs i skolan, oddskvoter samt inverterade oddskvoter för att må bra, justerat för årskurs						
Tobak dagligen	0,72	1,39	0,009	0,68	1,47	0,119
Alkohol (senaste året/någon gång)	0,63	1,59	0,000	0,61	1,64	0,002
*Alkohol (en gång i månaden eller oftare)	0,84	1,19	0,116	0,58	1,72	0,025
* Narkotikaanvändning (en eller flera gånger)	0,48	2,10	0,000	0,74	1,36	0,242
Läsk dagligen	0,79	1,27	0,004	0,77	1,30	0,131
Godis dagligen	0,79	1,27	0,018	1,09	0,91	0,671
Övervikt och fetma	0,78	1,29	0,004	0,77	1,30	0,156
Funktionsnedsättning	0,55	1,81	0,000	0,40	2,53	0,000
Skolkar (någon gång per termin)	0,43	2,31	0,000	0,41	2,42	0,000
Snattat (två eller flera gånger)	0,63	1,58	0,000	0,73	1,36	0,117
Slagen av vuxen i familjen	0,57	1,77	0,000	0,60	1,68	0,007
Sjukdom, alla	0,77	1,30	0,000	0,67	1,49	0,010
Sjukdom (epilepsi, diabetes, tarmsjukdom)	0,61	1,63	0,008	0,40	2,53	0,005
Betyg F (i minst ett ämne)	0,57	1,77	0,000	0,66	1,51	0,009
Slagit någon annan (två eller fler gånger)	0,66	1,51	0,000	0,48	2,08	0,000
Frukost dagligen	2,09	0,48	0,000	2,25	0,44	0,000
Lunch dagligen	3,59	0,28	0,000	3,54	0,28	0,000
Middag dagligen	3,66	0,27	0,000	3,07	0,33	0,000
Frukt & grönt dagligen	1,49	0,67	0,000	1,70	0,59	0,001
Vardagsmotion 30 minuter	1,45	0,69	0,000	1,52	0,66	0,019
Kompis att prata med	2,59	0,39	0,000	2,20	0,45	0,000
Nöjd med fritid	4,20	0,24	0,000	4,64	0,22	0,000
Föreningsmedlem	1,50	0,67	0,000	1,24	0,81	0,182
* Lita på andra	2,49	0,40	0,000	2,14	0,47	0,000
Kan prata med vårdnadshavare	2,81	0,36	0,000	3,16	0,32	0,000
Borsta tänderna (minst 2 ggr/dag)	2,00	0,50	0,000	1,41	0,71	0,064
Bra tandhälsa	2,08	0,48	0,000	2,11	0,47	0,000

*Dessa variabler finns för elever i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet.

Variabel	Tjejer			Killar		
	OR	1/OR	p-värde	OR	1/OR	p-värde
Framtidstro, oddskvoter samt inverterade oddskvoter för att trivas i skolan, justerat för årskurs						
Tobak dagligen	0,36	2,77	0,000	0,77	1,31	0,044
Alkohol (senaste året/någon gång)	0,55	1,83	0,000	0,70	1,43	0,000
*Alkohol (en gång i månaden eller oftare)	0,72	1,39	0,012	0,87	1,15	0,268
* Narkotikaanvändning (en eller flera gånger)	0,45	2,25	0,000	0,54	1,86	0,000
Läsk dagligen	0,74	1,34	0,005	0,82	1,22	0,043
Godis dagligen	0,83	1,21	0,126	0,99	1,01	0,918
Övervikt och fetma	0,92	1,08	0,477	0,77	1,30	0,009
Funktionsnedsättning	0,50	2,00	0,000	0,62	1,60	0,000
Skolkar (någon gång per termin)	0,41	2,42	0,000	0,43	2,33	0,000
Snattat (två eller flera gånger)	0,34	2,92	0,000	0,55	1,83	0,000
Slagen av vuxen i familjen	0,37	2,71	0,000	0,53	1,90	0,000
Sjukdom, alla	0,85	1,17	0,042	0,83	1,20	0,028
Sjukdom (epilepsi, diabetes, tarmsjukdom)	0,96	1,04	0,871	0,41	2,44	0,000
Betyg F (i minst ett ämne)	0,53	1,89	0,000	0,53	1,90	0,000
Slagit någon annan (två eller fler gånger)	0,47	2,14	0,000	0,71	1,41	0,000
Frukost dagligen	2,16	0,46	0,000	2,12	0,47	0,000
Lunch dagligen	2,95	0,34	0,000	3,16	0,32	0,000
Middag dagligen	1,88	0,53	0,000	2,92	0,34	0,000
Frukt & grönt dagligen	1,76	0,57	0,000	1,94	0,51	0,000
Vardagsmotion 30 minuter	1,34	0,75	0,003	2,27	0,44	0,000
Kompis att prata med	3,17	0,32	0,000	2,75	0,36	0,000
Nöjd med fritid	4,49	0,22	0,000	4,74	0,21	0,000
Föreningsmedlem	1,74	0,58	0,000	2,15	0,46	0,000
* Lita på andra	2,22	0,45	0,000	2,00	0,50	0,000
Kan prata med vårdnadshavare	4,04	0,25	0,000	2,88	0,35	0,000
Borsta tänderna (minst 2 ggr/dag)	2,90	0,35	0,000	1,91	0,52	0,000
Bra tandhälsa	2,16	0,46	0,000	2,74	0,37	0,000

*Dessa variabler finns för elever i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet.

Variabel	Båda föräldrar sysselsatta			Minst en förälder saknar sysselsättning		
	OR	1/OR	p-värde	OR	1/OR	p-värde
Framtidstro, oddskvoter samt inverterade oddskvoter för att må bra, justerat för årskurs						
Tobak dagligen	0,69	1,45	0,002	0,41	2,47	0,246
Alkohol (senaste året/någon gång)	0,61	1,64	0,000	0,57	1,75	0,000
*Alkohol (en gång i månaden eller oftare)	0,74	1,35	0,003	0,94	1,07	0,787
* Narkotikaanvändning (en eller flera gånger)	0,51	1,95	0,000	0,52	1,94	0,012
Läsk dagligen	0,86	1,17	0,060	0,71	1,41	0,042
Godis dagligen	0,99	1,01	0,942	0,80	1,25	0,276
Övervikt och fetma	0,85	1,18	0,0498	1,00	1,00	0,987
Funktionsnedsättning	0,55	1,81	0,000	0,49	2,04	0,002
Skolkar (någon gång per termin)	0,42	2,40	0,000	0,41	2,42	0,000
Snattat (två eller flera gånger)	0,51	1,95	0,000	0,48	2,07	0,000
Slagen av vuxen i familjen	0,44	2,26	0,000	0,65	1,55	0,025
Sjukdom, alla	0,84	1,19	0,006	0,69	1,45	0,014
Sjukdom (epilepsi, diabetes, tarmsjukdom)	0,74	1,35	0,111	0,33	3,02	0,002
Betyg F (i minst ett ämne)	0,54	1,86	0,000	0,63	1,59	0,003
Slagit någon annan (två eller fler gånger)	0,65	1,54	0,000	0,62	1,62	0,005
Frukost dagligen	2,19	0,46	0,000	2,07	0,48	0,000
Lunch dagligen	3,05	0,33	0,000	3,43	0,29	0,000
Middag dagligen	2,70	0,37	0,000	1,79	0,56	0,023
Frukt & grönt dagligen	1,74	0,58	0,000	2,06	0,49	0,000
Vardagsmotion 30 minuter	1,74	0,57	0,000	1,39	0,72	0,063
Kompis att prata med	3,12	0,32	0,000	1,89	0,53	0,001
Nöjd med fritid	4,73	0,21	0,000	3,92	0,26	0,000
Föreningsmedlem	1,88	0,53	0,000	1,98	0,51	0,000
* Lita på andra	2,13	0,47	0,000	1,51	0,66	0,039
Kan prata med vårdnadshavare	3,63	0,28	0,000	2,83	0,35	0,000
Borsta tänderna (minst 2 ggr/dag)	2,14	0,47	0,000	1,88	0,53	0,001
Bra tandhälsa	2,32	0,43	0,000	2,06	0,48	0,000

*Dessa variabler finns för elever i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet.

Variabel	Tjejer			Killar		
	OR	1/OR	p-värde	OR	1/OR	p-värde
Stress, oddskvoter samt inverterade oddskvoter för att trivas i skolan, justerat för årskurs						
Tobak dagligen	1,23	0,81	0,105	1,60	0,62	0,062
Alkohol (senaste året/någon gång)	1,46	0,68	0,000	2,24	0,45	0,000
*Alkohol (en gång i månaden eller oftare)	1,35	0,74	0,005	2,76	0,36	0,000
* Narkotikaanvändning (en eller flera gånger)	1,37	0,73	0,022	1,87	0,54	0,018
Läsk dagligen	1,17	0,86	0,075	1,10	0,91	0,610
Godis dagligen	1,16	0,86	0,158	1,12	0,89	0,596
Övervikt och fetma	1,02	0,98	0,867	1,13	0,88	0,523
Funktionsnedsättning	1,88	0,53	0,000	2,27	0,44	0,000
Skolkar (någon gång per termin)	1,78	0,56	0,000	1,51	0,66	0,015
Snattat (två eller flera gånger)	1,37	0,73	0,001	1,86	0,54	0,002
Slagen av vuxen i familjen	1,74	0,57	0,000	1,45	0,69	0,068
Sjukdom, alla	1,50	0,67	0,000	2,08	0,48	0,000
Sjukdom (epilepsi, diabetes, tarmsjukdom)	1,51	0,66	0,033	2,38	0,42	0,010
Betyg F (i minst ett ämne)	1,15	0,87	0,066	0,95	1,05	0,749
Slagit någon annan (två eller fler gånger)	1,13	0,89	0,128	1,90	0,53	0,000
Frukost dagligen	0,56	1,80	0,000	0,60	1,66	0,003
Lunch dagligen	0,40	2,49	0,000	0,58	1,74	0,006
Middag dagligen	0,38	2,62	0,000	0,80	1,25	0,411
Frukt & grönt dagligen	1,01	0,99	0,926	0,88	1,13	0,452
Vardagsmotion 30 minuter	0,82	1,22	0,032	0,85	1,18	0,386
Kompis att prata med	0,61	1,65	0,000	0,63	1,59	0,022
Nöjd med fritid	0,32	3,14	0,000	0,22	4,63	0,000
Föreningsmedlem	0,72	1,40	0,000	0,78	1,29	0,150
* Lita på andra	0,55	1,82	0,000	0,43	2,35	0,000
Kan prata med vårdnadshavare	0,47	2,11	0,000	0,52	1,92	0,000
Borsta tänderna (minst 2 ggr/dag)	0,74	1,35	0,002	0,96	1,04	0,852
Bra tandhälsa	0,73	1,37	0,000	0,73	1,37	0,076

*Dessa variabler finns för elever i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet.

Variabel	Båda föräldrar sysselsatta			Minst en förälder saknar sysselsättning		
	OR	1/OR	p-värde	OR	1/OR	p-värde
Stress, oddskvoter samt inverterade oddskvoter för att må bra, justerat för årskurs						
Tobak dagligen	2,19	0,46	0,000	1,30	0,77	0,090
Alkohol (senaste året/någon gång)	1,76	0,57	0,000	1,46	0,69	0,000
*Alkohol (en gång i månaden eller oftare)	1,59	0,63	0,000	1,67	0,60	0,000
* Narkotikaanvändning (en eller flera gånger)	2,01	0,50	0,000	1,87	0,53	0,000
Läsk dagligen	1,37	0,73	0,003	1,33	0,75	0,015
Godis dagligen	1,16	0,86	0,218	1,39	0,72	0,020
Övervikt och fetma	1,23	0,81	0,056	1,11	0,90	0,385
Funktionsnedsättning	2,37	0,42	0,000	1,74	0,58	0,000
Skolkar (någon gång per termin)	1,61	0,62	0,000	2,15	0,47	0,000
Snattat (två eller flera gånger)	2,11	0,47	0,000	1,65	0,61	0,000
Slagen av vuxen i familjen	1,93	0,52	0,000	1,96	0,51	0,000
Sjukdom, alla	1,54	0,65	0,000	1,42	0,71	0,001
Sjukdom (epilepsi, diabetes, tarmsjukdom)	1,17	0,86	0,478	2,31	0,43	0,000
Betyg F (i minst ett ämne)	1,19	0,84	0,048	1,20	0,83	0,084
Slagit någon annan (två eller fler gånger)	1,73	0,58	0,000	1,50	0,67	0,000
Frukost dagligen	0,63	1,59	0,000	0,56	1,80	0,000
Lunch dagligen	0,43	2,31	0,000	0,44	2,30	0,000
Middag dagligen	0,60	1,68	0,001	0,43	2,33	0,000
Frukt & grönt dagligen	0,96	1,04	0,628	0,82	1,22	0,060
Vardagsmotion 30 minuter	1,04	0,96	0,668	0,67	1,49	0,004
Kompis att prata med	0,60	1,67	0,000	0,55	1,82	0,000
Nöjd med fritid	0,39	2,60	0,000	0,30	3,29	0,000
Föreningsmedlem	0,81	1,23	0,011	0,71	1,41	0,001
* Lita på andra	0,52	1,93	0,000	0,66	1,51	0,001
Kan prata med vårdnadshavare	0,49	2,02	0,000	0,48	2,10	0,000
Borsta tänderna (minst 2 ggr/dag)	0,67	1,50	0,001	0,62	1,60	0,000
Bra tandhälsa	0,67	1,49	0,000	0,56	1,79	0,000

*Dessa variabler finns för elever i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet.

8. Referenser

1. **Folkhälsomyndigheten.** *Hur hänger livsvillkor och hälsa ihop?* Tillgänglig vid: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/hur-hanger-livsvillkor-och-halsa-ihop/>
2. **Region Örebro län.** Liv och hälsa ung - psykiskt välbefinnande. [Internet]. [citerad 01 mars 2023]. Tillgänglig vid: <https://utveckling.regionorebrolan.se/siteassets/regional-utveckling/dokument-regional-utveckling/dokument-valfard-och-folkhalsa/liv-och-halsa-ung/2020/liv--halsa-ung---psykiskt-valbefinnande-analysrapport-med-fokus-pa-skydds--och-riskfaktorer.pdf>
3. **Singh-Manoux A.** *What does self rated health measure? Results from the British Whitehall II and French Gazel cohort studies.* J Epidemiol Community Health. 2006;60(4):364–72.
4. **Joffer J, Jerdén L, Öhman A, Flacking R.** *Exploring self-rated health among adolescents: a think-aloud study.* BMC Public Health. december 2016;16(1):156.
5. **Andréasson H, Lindström J, Nordin I, Paulsson L, Persson C, Pihlström N, m.fl.** *Mår alla bra? Ojämlighet i hälsa i nionde klass - skillnader utifrån kön, sexuell läggning, födelseland, funktionsnedsättning och ekonomi.* [Internet]. 2018 s. 20. Tillgänglig vid: https://samverkan.regionsormland.se/siteassets/utveckling-och-samarbete/hallbarhet/mar-alla-bra_rapport1webb_2018.pdf
6. *Uppväxtvillkor och hälsa i vuxen ålder.* Ett samarbete mellan landstingen i Sörmland, Uppsala, Västmanland och Örebro län. CDUT. 2014.
7. **Kommissionen för jämlik hälsa.** *Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa - slutbetänkande av Kommissionen för jämlik hälsa* [Internet]. Stockholm; 2017 [citerad 20 januari 2021]. Tillgänglig vid: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2017/06/sou-201747/>
8. **Skolverket.** *Läroplan (Lgr11) för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet.*
9. **Inchley J, Currie D, Young T.** *Growing up unequal: gender and socioeconomic differences in young people's health and well-being ; Health Behaviour in School-Aged Children (HBSC) Study: international report from the 2013/2014 survey.* 2016.
10. **Ahrén JC.** *Skolan och ungdomars psykosociala Hälsa; Swedish Governmental Official Reports:* Stockholm, Sweden, 2010; pp. 32–39. [Internet]. Tillgänglig vid: https://scholar.google.se/scholar?q=2.+Ahr%C3%A9n,+J.+Skolan+Och+Ungdomars+Psykosociala+H%C3%A4lsa%3B+Swedish&hl=sv&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholart
11. **Hjort J.** *Individualized youth subjectivity and social background: subjective understandings of advantage and disadvantage among Oslo youth.* J Youth Stud. 2014(176):733–48.
12. **Ungdomsbarometern.** *Generation Z :2021* [Internet]. Ungdomsbarometern. 2021 [citerad 09 mars 2022]. Tillgänglig vid: <https://www.ungdomsbarometern.se/rapportslapp-generation-z-2021/>
13. **1177.** *Stress* [Internet]. [citerad 23 augusti 2021]. Tillgänglig vid: <https://www.1177.se/liv--halsa/stresshantering-och-somn/stress/>
14. **Schraml, K.** *Cronic stress among adolenscents. Conributing factors and associations with academic achievement.* Stockholm : Stockholms Univeritet, 2013. I.
15. **Socialstyrelsen.** *Våld mot barn* [Internet]. 2022 [citerad 01 mars 2023]. Tillgänglig vid: <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/vald-och-brott/vald-i-nara-relationer/vald-mot-barn/>
16. **FORTE.** *Ungdomars och unga vuxnas levnadsvillkor i Sverige.* [Internet]. [citerad 01 mars 2023]. Tillgänglig vid: <https://forte.se/app/uploads/2018/04/ungas-levnadsvillkor-2018-06-15.pdf>
17. **Länsstyrelsen Södermanland.** *ANDTS-samordning.* Tillgänglig vid: <https://www.lansstyrelsen.se/sodermanland/samhalle/social-hallbarhet/andts/andts-samordning.html>

Region Sörmland arbetar för varje människas rätt till god hälsa, kultur och utbildning. Alla människor har lika rättigheter och bemöts utifrån sina förutsättningar. Resultat från Liv & hälsa ung används som underlag för regionens och kommunernas arbete med barn och ungas livsvillkor, levnadsvanor och hälsa.

Exempel på hur tidigare resultat använts

En skola hade många elever som mådde psykiskt dåligt. Detta ledde till att elevhälsan gjorde en satsning på psykisk hälsa i skolan.

Vid planering och uppföljning av drogförebyggande arbete.

Som underlag för uppstart av samtalsmottagningar för unga som inte mår bra.

Vill du veta mer om enkätundersökningen,
titta på Liv & hälsa ungs webbplats
<https://utvecklasormland.se/lhu>